VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ
V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Vývoj mezinárodního obchodu s vybranými produkty textilního průmyslu a jejich budoucnost

(bakalářská práce)

Autor: Cyril Kahánek
Vedoucí práce: prof. Ing. Božena Plchová, CSc.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne …… ……

podpis studenta

Poděkování

Rád bych poděkoval prof. Ing. Boženě Plchové, CSc. za její podnětné rady a připomínky, jež mně poskytla při zpracování mojí bakalářské práce. Současně bych chtěl poděkovat mé rodině a přítelkyni za podporu během celého studia.

Abstrakt

Tato práce se zabývá vývojem textilního průmyslu a mezinárodního obchodu s hedvábím a bavlnou v prvním desetiletí 21. století. První kapitola zahrnuje průřez hlavními teoriemi mezinárodního obchodu od klasické až po monetaristickou ekonomii. Ve druhé se obeznámíme s historií obchodu na hedvábných stezkách vedoucích z Číny až ke středozemnímu moři. Další kapitoly se věnují analýze. Ve třetí kapitole jde o textilní průmysl a mezinárodní obchod s hedvábím a bavlnou v letech 2000–2011. Čtvrtá pak výrobkům textilního průmyslu skupiny 65 podle Standardní mezinárodní klasifikace zboží (SITC).

Abstract

This thesis is focused on development of textile industry and international trade with silk and cotton of the first decade of the 21st century. First chapter contains overview of the main theories of international trade from classical economics to monetary economics. In the second chapter we will familiarize ourselves with the trade history on the silk routes, stretching all the way from China to the Mediterranean Sea. Next chapters are dedicated to the analysis. In the third chapter it is analysis of the textile industry and international trade with silk and cotton throughout 2000–2011. The fourth chapter analyzes products of textile industry in terms group 65 of the Standard International Trade Classification (SITC).

Obsah

Seznam zkratek **7**

Úvod **8**

1 Mezinárodní obchod v teorii **10**

1.1 Počátky mezinárodního obchodu 10

1.2 Klasické teorie 11

1.2.1 Teorie absolutní výhody 11

1.2.2 Teorie komparativní výhody 12

1.2.3 Mezinárodní směnný poměr 13

1.3 Neoklasická ekonomie (Heckscherův a Ohlinův model) 14

1.4 Keynesiánská ekonomie 14

1.5 Monetaristická ekonomie 15

2 Historie mezinárodního obchodu na hedvábných stezkách **17**

2.1 Navázání kontaktu mezi východem a západem 17

2.2 Předchůdci hedvábné obchodní cesty 18

2.3 Bourec morušový a hedvábné tkaniny 19

2.4 Obchodníci a cestovatelé 21

2.5 Různorodost zboží 22

2.6 Cesty po moři 23

3 Analýza textilního průmyslu a MO hedvábím a bavlnou v letech 2000–2011 **24**

3.1 Hedvábí 25

3.1.1 Export Číny 27

3.1.2 Export Německa 28

3.1.3 Export Itálie 29

3.1.4 Hlavní importéři surového hedvábí 29

3.2 Bavlna 31
3.2.1 Produkce 31
3.2.2 Export Číny 32
3.2.3 Export Indie 33
3.2.4 Export USA 34
3.2.5 Nejvýznamnější importéři 35
4 Světový obchod výrobky textilního průmyslu 36
4.1 Světový export výrobků textilního průmyslu 36
4.2 Světový import výrobků textilního průmyslu 37
Závěr 39
Seznam obrázků, grafů a tabulek 40
Seznam literatury a pramenů 41

Seznam zkratek

BRIC	hospodářské uskupení Brazílie, Ruska, Indie a Číny
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
mld.	miliarda
MO	mezinárodní obchod
n. l.	našeho letopočtu
SITC	Standard International Trade Classification
tis.	tisíc
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
WTO	World trade organization

Úvod

V této práci se zaměřím na komodity textilního průmyslu, zejména hedvábí a bavlnu v mezinárodním obchodě. V první kapitole se seznámíme se základními teoriemi mezinárodního obchodu. Ve druhé si přiblížíme historii mezinárodního obchodu na hedvábných stezkách, což nám poslouží jako objasnění funkce mezinárodního obchodu a jeho význam na Eurasijském kontinentu už před více jak 2 tisíci lety. Třetí kapitolou analyzujeme průmysl a obchod (zastoupený již zmíněnými komoditami) a ve čtvrté – mezinárodním obchodem s výrobky již komplexněji zpracovanými, pak schopnost využít těchto surovin pro zhotovování výrobků s vyšší přidanou hodnotou. Samotným cílem práce je pak zjistit, zdali země produkující hedvábí a bavlnu byly schopny rozvinout svůj ekonomický potenciál skrytý pod výrobou produktů s větší přidanou hodnotou oproti jejich vyvážení pouze v surovém stavu a které z nich se to v daném období podařilo nejlépe.

Jedním z důvodů, proč jsem si zvolil právě tohle téma, je taktéž i moje záliba v oblečení vyrobeném z kvalitních materiálů.

Rovněž jsem si ho vybral, nejen kvůli tomu, avšak i proto, že mě fascinuje cestování, mapy i zeměpis a cokoli, co je s nimi spojeno. Současně i starověké vynálezy, architektura a zejména způsob, jakým obchod v té době a později ve středověku probíhal. Ať už šlo o pár stánků na návsi menšího městečka či rozlehlé tržiště jimi pokryté v některém z městských států. Jejich šum a ruch, dohadování lidí o cenách, ze kterého byl vidět a cítit život – obchod v tom (podle mě) původním slova smyslu.

Doba bez umělého několikanásobného množení peněz pomocí multiplikátorů, které v kombinaci s dalšími nepřirozenými zásahy do tržního mechanismu, způsobují v nepravidelných intervalech tržní kolaps. Bez virtuálních peněz, jež abstrahují od reality takovým způsobem, že nad nimi zcela ztrácíme kontrolu, poněvadž už si ani neuvědomujeme, že něco nakupujeme. Nevidíme fyzicky peníze, které za služby a zboží vydáme, a tudíž obzvlášť pro ty, co si na ně nedávají pozor, následně může čekat nemilé překvapení v podobě nulového anebo dokonce záporného zůstatku na jejich účtu.

Na rozdíl od dob dřívějších, kdy se obchodu osobně účastnily obě strany, což rovněž do určité míry poskytovalo i jistou garanci kvality (popřípadě čerstvosti apod.) výrobku prodejcem, jelikož povětšinou to byl právě jim vyrobený, který prodával, a negativní reputaci si nemohl dovolit, neboť by dotyčného v daném městě zcela diskreditovala. V současné době, kdy drtivá většina obyvatel tzv. „vyspělých zemí“ se pohybuje v „oplechovaných krabicích“ (autech) rychlostí jim nevlastní, nakupuje produkty v rozsáhlých přeplněných komplexech, kde není zastoupen přímý vztah mezi zbožím a prodávajícím. Velkou většinu těchto produktů lidé k životu nepotřebují, ani nevyužijí jako dekoraci, ale i přesto je kupují, protože si myslí, že ano. Pak o měsíc později zjistí, že jim k ničemu není a vyhodí ho.

1 Mezinárodní obchod v teorii

Mezinárodní obchod je definován jako „souhrn zahraničněobchodních aktivit dvou a více národních ekonomik, popřípadě států, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik.“ [1]

1.1 Počátky mezinárodního obchodu

Společnost je provázána mezinárodním obchodem již od počátků civilizace. Můžeme jej rozčlenit na 4 vývojová období: „Dávnověk/antické období, období obchodních stezek, Novou dobu a moderní období.“

V prvním období sehrál hlavní roli mezikmenový obchod, jenž byl založen na vesměs příležitostné směně zboží mezi kmeny. V antickém období můžeme sledovat oddělení obchodu zemědělské povahy od řemeslné. Předmětem obchodu v té době byly například keramické výrobky, měď, železo, ale také koření, olej či víno.

V období středověku byl rozvoj obchodu podpořen zejména rozmachem tržišť a měst. Obchodní stezky byly formovány a nalézaly jména například podle tradičních surovin nacházejících se ve vzdálených končinách světa zcela odlišných kultur jako například hedvábná nebo jantarová stezka, anebo kratších – zlatá či solná stezka. [1]

Rozkvět obchodu umožnil, podobně jako dříve oddělení zemědělské a řemeslné, rovněž vymezení profesi obchodní. Důsledkem toho bylo seskupení kupců a vytváření obchodních gild. Mezi významnější patřila Hanza, která začínala jako sdružení obchodníků severního Německa a v polovině čtrnáctého století se vyvinula ve společenství měst. [2]

Nová doba s sebou přinesla mnohé; mezi novými objevy, rozmachem obchodu na moři, také zrod kolonií, průmyslové revoluce a přechod k peněžnímu hospodářství, od něhož se logicky odvíjí i kapitálové společnosti a zřizování burz. [1]

Podstatnou součástí byla též obchodní politika. Země se přikláněly k merkantilistickému pojetí (tj. udržování aktivní obchodní bilance za každou cenu s cílem shromažďování drahých kovů, které byly následně použity ke krytí výprav za koloniální expanzí), až do 2. poloviny 18. století. [3]

Poslední, čtvrté období, se datuje přibližně od roku 1870. Postupně se rozpadla koloniální soustava, války a Velká hospodářská krize sehrály svoji úlohu; vznikl Brettonwoodský měnový systém, jenž později přešel na volnou směnitelnost měn a spolu dalšími dohodami (jako např. GATT) vedl k odstraňování bariér mezinárodního obchodu. [1]

1.2 Klasické teorie

Už David Hume, jako jeden z „předklasiků“ dokazuje v esejích Of the Balance of Trade a Of the Jealousy of Trade možnost výhodnosti zahraničního obchodu pro obě účastnící se země. Rovněž – země odmítající dovoz, škodí zejména sobě samotné. [3]

Nicméně, na základě díla „Pojednání o podstatě a původu Bohatství národů“ bývá Adam Smith označován za zakladatele klasické ekonomie. [6] A společně s Davidem Ricardem a Johnem Stuartem Millem patří k nejvýznamnějším představitelům tohoto ekonomického směru, jehož základní filosofií je liberalismus a myšlenka laissez faire. [3]

1.2.1 Teorie absolutní výhody

Autorem teorie (principu) absolutní výhody je již zmíněný Adam Smith. Tato teorie spočívá v tom, že se země má zaměřit na produkci výrobků spojených s nižšími výrobními náklady oproti jiným zemím. Ty země vyváží do zahraničí, a z těchto zemí dováží produkty, jež jednotlivé země jsou schopny vyrobit nejlevněji. [4]

Pro její úplné definování musí brát v potaz i určité předpoklady.[1] Avšak nejsou nezbytně nutné k existenci absolutních[2] výhod.

- „svobodný obchod mezi zeměmi“
- pouze jeden výrobní faktor a tím je práce (dle pracovní teorie hodnoty)[3]
- neexistence nákladů na dopravu
- „konstantní výnosy z rozsahu“
- „indiferentní produkt“

[1] Též platí pro teorii komparativní výhody (viz subkapitola 1.2.2).
[2] I komparativních.
[3] Ta říká – „hodnota výrobku je dána množstvím práce použité při jeho výrobě.“ [4]

- „dokonalá mobilita pracovní síly mezi odvětvími“
- „dokonalá imobilita pracovní síly mezi zeměmi“ [3]

Princip funkčnosti teorie můžeme vidět na příkladu 2 zemí – Číny a Egypta, které vyrábějí dva výrobky – bavlněné tričko a hedvábné pyžamo. Čísla v tabulce ukazují pracovní náročnost těchto výrobků. Tedy, Čína potřebuje na výrobu bavlněného trička 10 jednotek práce a na výrobu hedvábného pyžama 15, zatímco Egypt 5 a 20 jednotek.

Tabulka 1: Absolutní výhoda

Pracovní náročnost	bavlněné tričko	hedvábné pyžamo
Čína	10	15
Egypt	5	20

Zdroj: vlastní tvorba, dle [Neumann 2010] str. 19

Z tabulky plyne, že Čína má absolutní výhodu ve výrobě hedvábného pyžama, protože na výrobu jednoho hedvábného pyžama spotřebuje méně jednotek práce než Egypt; ten má zase absolutní výhodu ve výrobě bavlněného trička. Dle principu absolutní výhody se za takovýchto podmínek Čína zaměřuje na výrobu hedvábných pyžam a Egypt na bavlněná trička.

1.2.2 Teorie komparativní výhody

Již výše jmenovaný David Ricardo se považuje za autora teorie relativní výhody, již prokazuje výhodnost mezinárodního obchodu i za předpokladu, že žádná země nemá absolutní výhodu. [3]

V tabulce můžeme vidět absolutní výhodu Číny při výrobě obou komodit.

Tabulka 2: Komparativní výhoda

Pracovní náročnost	bavlněné tričko	hedvábné pyžamo
Čína	10	15
Egypt	30	20

Zdroj: vlastní tvorba, dle [Neumann 2010] str. 21

I v takovéto situaci mezinárodní obchod mezi zeměmi je racionálně opodstatněný, a to právě principem komparativních výhod. Země mající absolutní výhody v obou výrobcích, v našem případě tedy Čína, má relativní výhodu u výrobku, kde je její absolutní výhoda komparativně nejvyšší. Na druhou stranu země, jež nemá ani u jednoho výrobku absolutní výhodu, má relativní výhodu u takového výrobku, u něhož má absolutní nevýhodu komparativně nejmenší. [3] Relativní cena bavlněného trička v Číně je 2/3[4] hedvábného pyžama, v Egyptě však 3/2. Takže trička jsou v Číně levnější a tudíž ta má relativní výhodu při jejich výrobě (relativně největší absolutní výhoda). Egypt má naproti tomu relativní výhodu při výrobě hedvábného pyžama.

Pokud se tyto dvě země rozhodnou praktikovat mezinárodní obchod, aby byl výhodný pro obě ekonomiky, musí se výsledná cena bavlněných triček nutně pohybovat v intervalu (2/3; 3/2). Ustanovíme-li na společném trhu relativní cenu triček na 1,[5] a následně Čína obětuje například výrobu 2 pyžam, a místo nich vyrobí 3 trička, za která na společném trhu dostane 3 pyžama. Oproti obchodování pouze na svém trhu, vydělá +50%. Egypt při obětování výroby 2 triček, místo něhož vyrobí 3 pyžama – na společném trhu je smění za 3 trička, vydělá taktéž +50%.[6]

1.2.3 Mezinárodní směnný poměr

Mezinárodní směnný poměr je hodnota určující „konkrétní rozložení výhod," jež plyne jednotlivým zemím z participace na mezinárodním obchodu. [4] Tento poměr se musí nacházet v intervalu národních směnných poměrů jednotlivých států, za předpokladu, že chceme zajistit výhody ze směny pro oba státy.

Kde přesně se má stanovit mezinárodní směnný poměr, tím se zabýval John Stuart Mill a jeho teorie reciproční poptávky, v níž největší vliv přisuzuje velikosti národních poptávek po importu (a jejich poměr). Pokud by čínská poptávka po hedvábných pyžamech z Egypta byla relativně větší než egyptská poptávka po bavlněných tričkách z Číny, ležel by mezinárodní směnný poměr relativně blíž k čínskému národnímu směnnému poměru. Přičemž pochopitelně, čím mezinárodní

[4] Také – národní směnný poměr.
[5] Tzv. mezinárodní směnný poměr.
[6] Prospěch ze směny nemusí vždy činit +50%, v tomto případě to takhle vyšlo, z důvodu stejného výsledného poměru „do kříže" v tabulce.

směnný poměr leží blíže národnímu směnnému poměru druhé země, tím více ze směny získává. [4]

1.3 Neoklasická ekonomie (Heckscherův a Ohlinův model)

Neoklasická ekonomie navazuje a doplňuje klasické teorie, my se budeme zabývat Heckscher – Ohlinovým modelem, který vychází z těchto předpokladů:

- vybavenost výrobními faktory v jednotlivých zemích je relativně odlišná
- výrobky lze rozdělit podle náročnosti výroby na pracovně/kapitálově náročné
- výrobní technologie jsou pro všechny země dané, není možno nahrazovat ve výrobě kapitál prací a opačně
- pohyblivost výrobních faktorů je mezi zeměmi značně omezena

Model je založen na myšlence, že relativní vybavenost výrobními faktory se v zemích liší a cena závisí na relativní nabídce. Pro zjednodušení se uvažuje pouze faktor kapitálu a práce. Země, v níž je práce relativně (avšak ne absolutně) hojným faktorem, bude tento faktor i relativně levnější, a země by se měla specializovat na pracovně náročnější výrobky. To samé platí pro kapitál, pokud by byl v dané zemi relativně hojnějším faktorem. [3]

Zjednodušeně řečeno (z pohledu země) – pokud mám něčeho moc (tj. hojný faktor), ať už práce či kapitál; není ten faktor pro mě tak „důležitý“ (tolik si ho neválím, protože je všude; když se nedohodnu s jedním, je tu velká šance, že narazím rychle na další) a má pro mě tedy nižší hodnotu $\Rightarrow$ nižší cena. Na rozdíl od faktoru, jenž se vyskytuje jen „výjimečně“ tzv. vzácný faktor; kdy jsem „rád za každý, na který narazím“ a tudíž, když už se tak stane, jsem za něj ochoten dát víc než obvykle, jen abych tento faktor získal $\Rightarrow$ vysoká cena.

1.4 Keynesiánská ekonomie

John Maynard Keynes začal rozpracovávat vlastní teorii potom, co se ve 20. letech 20. století rozkmotřil s neoklasickou ekonomií. Keynesova teorie měla představovat východisko z krize v době, kdy se nad neoklasickým přístupem vznášela

nedůvěra v samoregulační schopnosti tržní ekonomiky a absenci makroekonomických teorií.

Základním kamenem výkladu se stala teorie efektivní poptávky, jež dala možnost empirickým přístupům a výzkumům k rozvoji. „Jedná se o přístup vycházející ze srovnání příjmů – jsou odvozeny od tvorby výstupů a jsou v ekonomice užívány jako výdaje – utváří poptávku.“ [7]

Teorie keynesiánské makroekonomie se rozvinula natolik, že se stala základem pro poválečnou hospodářskou politiku. Jednalo se o reformní systém, propojený kauzálními vazbami, který poskytl odůvodnění **nezbytnosti zásahů státu** jako dodatečného stabilizačního mechanismu na úrovni ekonomiky jako celku.

Podle Keynese totiž neexistuje mechanismus, jenž by obnovil rovnováhu na kapitálovém trhu automaticky.

Nástroje fiskální a monetární politiky, jež bylo potřeba použít, již existovaly, šlo jen o jejich nové zacílení. Fiskální politika užívá příjmové i výdajové strany. U příjmů jde o daně, kdy zatížení důchodů progresivní daní prostředky odčerpává, přičemž výdaje mohou být ze státního rozpočtu nasměrovány:

- „transferovými platbami do rukou těch, kteří mají vysoký sklon ke spotřebě (příjemci nízkých důchodů) a proto je vydají na poptávkové účely.“
- „státními nákupy, kdy stát tvoří poptávku, tím stimuluje její výši a tedy výkon a zaměstnanost.“ [7]

Centrální banka provádí monetární politiku státu – využitím nástrojů, jimiž ovlivňuje úrokovou míru, množství peněz a podmínky pro poskytování úvěrů. Je tedy odpovědná za nabídku peněz a vlivem na ni, působí i na výši úrokové míry rovněž jako na investice. [7]

1.5 Monetaristická ekonomie

Na rozdíl od Keynesiánců, považujících nezaměstnanost za největší problém v národním hospodářství, monetaristé pokládají za „hlavní zlo“ inflaci.

Milton Friedman, zakladatel monetarismu vymezil základní premisy monetaristické teorie ve svých spisech A Monetary History of the United States 1867–1960 a The Quantity Theory of Money (1956) jako:

- „Poruchy monetárního sektoru jsou hlavním zdrojem nestability ekonomiky.“
- „Změny agregátního peněžního důchodu jsou způsobeny v prvé řadě změnami peněžní zásoby.“ [8]

Monetarismus se zrodil jako reakce na ustavičnou nezaměstnanost a inflaci v mnoha vyspělých tržních ekonomikách. Keynesiánská revoluce byla nahrazena revolucí monetaristickou, jejíž základ můžeme najít v jednoduché kvantitativní teorii peněz. V dlouhém období vliv na zaměstnanost a velikost reálného výstupu vyvolaný změnou peněžní zásoby je pouze velmi nepatrný, má však vliv na nominální veličiny. Její zvyšování vede k inflaci a k minimálnímu vlivu na dlouhodobou nezaměstnanost. Nejdůležitějším předpokladem pro plnou zaměstnanost a nízkou míru inflace jest správné množství peněz v oběhu. V případě zrychlení inflace se stává omezení zaměstnanosti nutností. Monetarismus se přiklání k **minimalizování zásahů státu** v měnové sféře, a to i na základě úzkého vztahu k teorii racionálního očekávání (požadavky – stabilita míry povinných minimálních rezerv a úrokové míry). [8]

2 Historie mezinárodního obchodu na hedvábných stezkách

Ačkoli se obecně užívá název „Hedvábná stezka“ pro starověkou obchodní cestu z Dálného východu do Evropy, bylo jich ve skutečnosti mnohem více než jedna, tedy správný název jest „Hedvábné stezky.“ [5] Viz níže obrázek č. 1.

2.1 Navázání kontaktu mezi východem a západem

Ještě před samými počátky obchodu a vůbec prvními odvážnými dobrodruhy a obchodníky, kteří se vydávali do tehdy neznámých končin světa, ve snaze objevit nové země s novými trhy plnými příležitostí k prodeji jejich zboží, doufajíce v jeho jedinečnost pro tamější obyvatelstvo a tedy jejího prodeje za co nejvyšší cenu; v době dávno před narozením Krista, kdy Číňané žili v představě „Říše středu,“ jinými slovy – považovali zemi za čtverhrannou plochu obklopenou „barbary čtyř světových stran.“

Postupem času, jak byla vedena vojenská tažení jednak z východu státy dnešní Číny, tak ze západu například Alexandrem Velikým Makedonským, (který se už ve 4. století před naším letopočtem dostal téměř až do východního Turkestánu), ve snaze o dobytí povětšinou kočovnými kmeny ovládaná území, získali geografické znalosti na hloubce i rozsahu. [5]

Obrázek 1: Místo Crassovy porážky

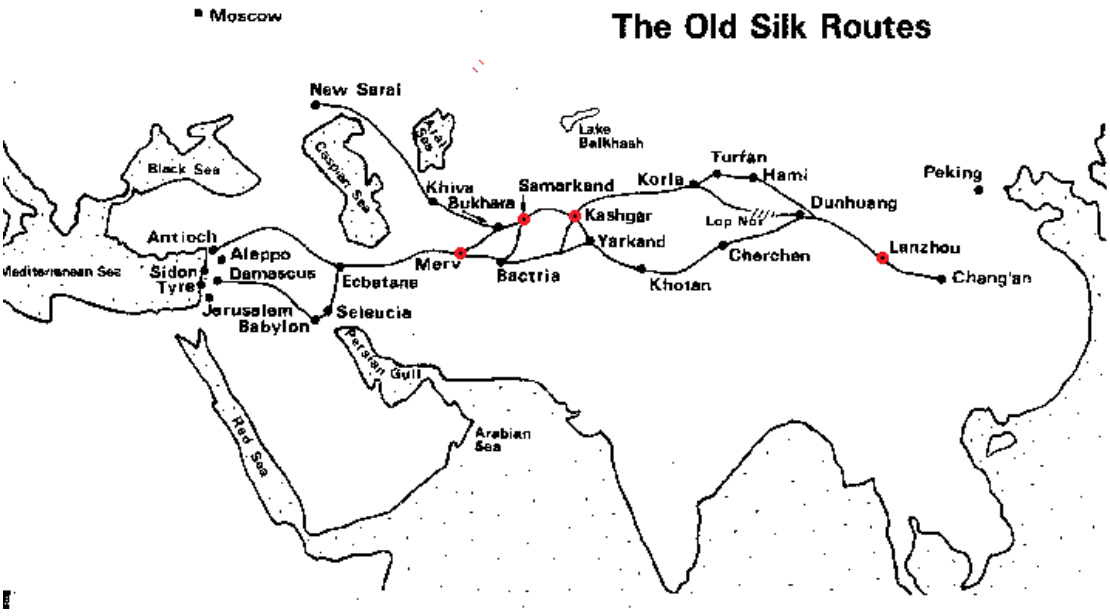

Zdroj: [9]

Pro obyvatele antické Evropy, byla Čínská země po jejím poznání, spjata hlavně s hedvábím a jeho výrobou. První shledání Evropanů, konkrétně Římanů, s hedvábím nebylo zrovna nejšťastnější. Na hranicích Arménie a parthské říše se střetli Parthové s Římany, kteří byli pod velením slavného vojevůdce Marka Licinia Crassa. Bitva však neměla dlouhého trvání, protože podle některých zdrojů, zářící prapory Parthů, vyrobené z tehdy pro Římany neznámé lesklé tkaniny pestré barvy, jim evokovaly takovou hrůzu, že z bitvy uprchli.

Obchodní cesty z Číny směřovaly skrze následující hlavní obchodní uzly tehdejší doby – přes Lan-čou (na mapě Lanzhou), procházely skrz Kašgaru (Kashgar), dále oblastí mezi řekami Amudarjou a Syrdarjou[5] do Samarkandu, poté dále přes Merv[7] až do Říma.

Obrázek 2: Mapa staré hedvábné stezky

Zdroj: [10], vlastní úprava

2.2 Předchůdci hedvábné obchodní cesty

Důležitým podnětem pro rozvoj obchodu ve střední Asii bylo nalezení zásob drahých kamenů, nazývaných lapis lazuli neboli lazurit v Badachšánských horách a na horním toku řeky Jarkand,[8] nefrit – a to přibližně už před více jak 4000 lety.

[7] Zmíněná města jsou zvýrazněna na obrázku 1.
[8] Oblast hranice dnešního severovýchodního Afghánistánu a Číny.

Lazurit z Badachšánských hor byl velmi žádaný v oblasti Předního východu a v Egyptě. [5]

Lazuritová stezka spojovala Střední Asii nejen s Předním východem a středomořím, ale i s Indií. Ve stejné době nefritová stezka spojovala východní Turkestán s Čínou a lazurit se v polovině prvního tisíciletí před naším letopočtem objevil i v Číně. [11]

Stepní stezka, jež dostala jméno podle Euro-asijské stepi, jíž procházela, se začlenila do sítě obchodních cest kolem 5. století před naším letopočtem. Měla dvě hlavní větve, severní a jižní, a obě spojovaly Čínu se stepí a dál na západ. Jižní vedla z oblasti střední Číny Hexi koridorem[9] do Kumulu a pak severozápadně pastvinami rozkládajícími se severně od pohoří Ťan-šan do střední Asie, Blízkého východu a východní Evropy. Zato severní – směřovala první až za velkou Čínskou zeď k mongolské náhorní rovině, na západ skrze ni, přes pastviny jižního Ruska a centrální Asie, kolem Aralského jezera, Kaspického moře, Černého moře až do východní Evropy. [13]

Společně s ostatními vytvořily dohromady systém cest a stezek přes pohoří, stepi, polopouště ba dokonce i pouště, kterému dnes říkáme Hedvábná stezka.

2.3 Bourec morušový a hedvábné tkaniny

Hedvábí patří mezi tradiční čínské výrobky, které jsou známé po celém světě. Už ve starověku získaly na západě a především v Římě takové prestiže, že ceny hedvábné příze dosahovaly až 12 uncí zlata za jednu libru. Což pokud uvážíme: 1 římská libra činí přibližně 330 gramů; jedna unce přibližně 27 gramů násobeno 12 – dostáváme se na přibližně stejnou hmotnost. Můžeme pak říci – „Hedvábí se vyvažovalo zlatem."

Není tedy divu, že se stalo známkou přepychu, a jeho majitelé si jej náležitě cenili, avšak nebyl to žádný jednorázový módní výstřelek, stalo se oblíbeným i pro svou kvalitu, lehkost, jemnost a pevnost.

[9] Podlouhlý průsmyk, rovněž známý jako Gansu koridor, v horách oddělující Tibetskou náhorní plošinu (na jihu) a poušť Gobi (na severu). [12]

Nebyli to však jen Číňané, kteří uměli vyrábět hedvábné tkaniny. Vědci poukazují na skutečnost, že mimo čínské hedvábí,[10] se tato vzácná tkanina získávala i z jiných hedvábníků, kteří byli chováni ve východním Středomoří. Konkrétně mluvíme například o bourci dubovém. Produkt je pak znám jako tzv. plané hedvábí.

Právě chovem v nestejných podnebných podmínkách se postupně vyvinulo několik plemen. Ta se odlišují kromě velikosti a doby vývoje housenek, taktéž i barvou, velikostí a podobou zámotků.

Přírodní hedvábí se však vyrábí ze zámotků bource morušového. Avšak kvůli velké náročnosti na jeho chov, využívaly se k výrobě hedvábí i rozdílné druhy hedvábníka, mezi něž patří již zmíněný bourec dubový; bourec pajasanový nebo bourec skočcový.

Bourec morušový pochází z jihovýchodní Asie. Nicméně chová se už i v Evropě a Americe, kam se rozšířil z Číny, kde ho můžeme najít již od nepaměti.

Hedvábné vlákno vzniká z lepkavé tekutiny, kterou housenka produkuje dvěma otvory na spodním pysku; ta tuhne, jakmile se dostane na vzduch. Housenka spřádá dvě vlákna v jedno svýma předníma nohama a pak ho kolem sebe otáčí. Celková délka vlákna u jedné housenky bývá cca 1000 metrů. Po přibližně pěti dnech se housenka změní v kuklu, jež v zámotku odpočívá 14–20 dní. Následně na to se vylíhnou motýli. Samečci po páření umírají, zatímco samičky kladou vajíčka. Ta se potom uchovávají pro další výrobní cyklus na chladném místě. Na rozdíl od kokonů určených pro výrobu tkanin, ze kterých se odvíjí hedvábné vlákno.

Schopnost získávání přírodního hedvábí z hedvábníků nebyla pro Číňany tím nejdůležitějším aspektem na cestě za dokonalým zbožím nesmírné hodnoty. Byla to skutečnost, že ho získávali právě z bource morušového, kdy přírodní hedvábí takto vzniklé vynikalo svou hladkostí a pružností. [5]

Hedvábí je velmi specifickou surovinou, její vlastnosti jsou nesrovnatelně lepší oproti jakémukoli jinému přírodnímu vláknu, v pevnosti i pružnosti; dále se mezi podstatná hlediska řadí její schopnost absorpce vlhkosti, hebkost a jemnost. Poskytuje ochranu před změnami teploty a je vzdušné. [14]

[10] Z Bource morušového.

2.4 Obchodníci a cestovatelé

Pro obchodní karavany nebyly cesty napříč kontinentem jednoduché. Čekaly na ně nástrahy v podobě pouští, propastí, visutých provazových mostů a hor, jež se nedaly přejít.

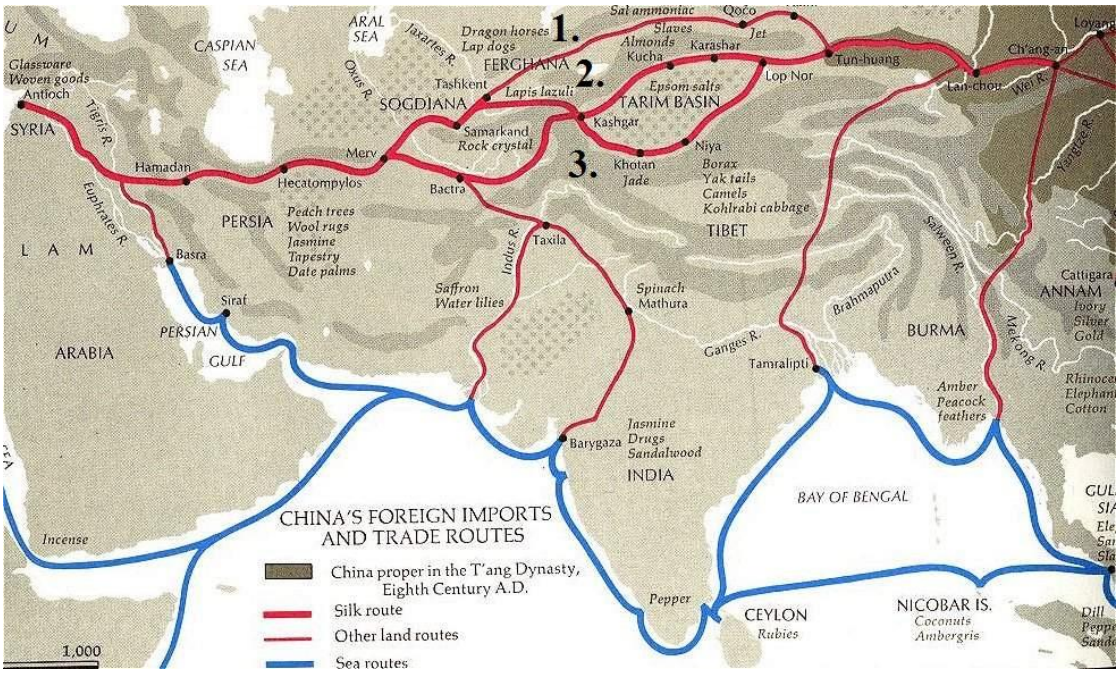
Doprava téměř vždy fungovala systémem karavan „(z perského kerván nebo karván; tzn. ochrana obchodu).“ Obchodníci ale i cestovatelé se uskupovali do karavan, aby mohli společně čelit různým obtížím, ať už týkajících se terénu anebo loupežným nájezdům. Nejčastějším zvířetem byl velbloud, nicméně užívala se i jiná, jako osel, kůň či mezek.

Cestování karavany bylo spojeno s určitou stezkou, podél které byla rozumným způsobem rozmístěna místa pro odpočinek a hlavně voda. Existovali dokonce i strážci karavanních cest, kteří se na popud mongolského panovníka starali o bezpečnost karavan. Stanice sloužící k odpočinku postaveny při obchodních cestách a městech byly pro obchodníky příhodné, avšak vysoce nákladné. Často se mluvilo dokonce o tzv. „putujících městech.“ Ostatně výpravy i o několika desítkách tisíc lidí a stovkách tisíc kusů dobytka hovoří sami za sebe. [5]

Všechny tři hlavní suchozemské cesty můžeme vidět na obrázku č. 2; viz níže. Přičemž nejsevernější (označena 1.) je právě tzv. „stará severní cesta,“ Stejně tak jako „stará severní cesta,“ uvádí čínské historické prameny další názvy pouze v obecném znění. [15]

Délka „staré severní cesty“ Východním Turkestánem čítala cca 1700 km, karavaně zabrala okolo sedmi týdnů, přibližně jako karavaně jedoucí po „jižní cestě.“ (označena 3.). Na rozdíl od předchozí dvou, „nová severní cesta“ (označena 2.), měla 2100 km a karavanám trvala zhruba devět týdnů, byla však bezpečnější. [5]

Obrázek 3: Čínské obchodní cesty v 8. století

Zdroj: [16]

2.5 Různorodost zboží

Z čínských pramenů se nejstarší zprávy o obchodu s hedvábím (jako látkou) se západem datují k 3. století před Kristem. Dokazují to fragmenty hedvábných jak vyšívaných tak vzorovaných látek nalezené na pohřebišti nedaleko Urumči.

Později ve druhém století před naším letopočtem je známo, jak už jsem zmiňoval výše – hedvábí v Parthii v podobě válečných praporů; o století později se rozšířilo už i do samotné Alexandrie, kde se používalo na luxusní oděvy. Až se dostalo i do Říma a ulice Etruská alej se stala základnou pro vznik zvláštního trhu s hedvábím. Průsvitné hedvábné šaty se zalíbily římským dámám, leč nošení takovýchto oděvů římskými muži bylo odsuzováno jako rozmařilost.

Vedle hedvábí do Evropy se začaly dovážet i všelijaké vlněné výrobky s arabskými a perskými názvy do Číny. Od přikrývek, koberců a závěsů až po gobelínové látky apod.

Původem z Mezopotámie a Egypta, na přelomu našeho letopočtu se rozšířily skleněné výrobky v oblastech, kudy procházela Hedvábná stezka, což napomohlo pokroku ve výrobě skla, které se používalo nejen v podobě užitných nádob, ale i jako dekorativní předměty nebo šperky.

Značný nárůst importu skleněných výrobků do Číny svědčí o jejich oblibě, jíž se tam těšil. Sklo posloužilo Číňanům jako námět pro básně. V jedné z nich například pojednává o její dlouhé cestě přes hory (myšleno Pamír) a tekuté písky (poušť Taklamakan). [5]

2.6 Cesty po moři

Přibližně od 10. století se začal přesouvat obchod z pevniny na moře. Snad nejvíce k tomu přispěl rozpad mongolské říše. Z různých světových stran připlouvaly lodě do Číny; z Japonska, z jihovýchodní Asie i z Arabského poloostrova.

Čínské znalosti mořeplavby byly na velmi dobré úrovni, což můžeme usuzovat už na základě zpráv vztahujících se ke 2. tisíciletí před naším letopočtem, stejně tak i podle toho, že patří mezi země s nejdelší historií stavby lodí. Prameny se zmiňují o více jak tisíci typů dřevěných lodí již v té době. [5]

3 Analýza textilního průmyslu a MO hedvábím a bavlnou v letech 2000–2011

Pro lepší orientaci ve zboží mezinárodního obchodu se systematicky třídí podle nomenklatury Standard International Trade Classification (SITC). V této práci vždy budu referovat k úpravě Rev.3.

Ačkoliv prvotní systémy řazení byly triviální – jednalo se de facto o abecední seznamy zboží, na něž se vztahovaly daně nebo jiné poplatky;[11] později začaly sloužit jako nástroje evidence pohybu zboží bez ohledu na vybírání poplatků. [17]

Současná nomenklatura dělí zboží do následujících tříd, viz tabulka.

Tabulka 3: Jednotný mezinárodní třídník zboží

0	originál	Food and live animals
	česky	Potraviny a živá zvířata
1	originál	Beverages and tobacco
	česky	Nápoje a tabák
2	originál	Crude materials, inedible, except fuels
	česky	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv
3	originál	Mineral fuels, lubricants and related materials
	česky	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály
4	originál	Animal and vegetable oils, fats and waxes
	česky	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky
5	originál	Chemicals and related products, n.e.s.
	česky	Chemikálie a příbuzné výrobky
6	originál	Manufactured goods classified chiefly by material
	česky	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu
7	originál	Machinery and transport equipment
	česky	Stroje a dopravní prostředky
8	originál	Miscellaneous manufactured articles
	česky	Průmyslové spotřební zboží
9	originál	Commodities and transactions not classified elsewhere in the SITC
	česky	Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné

Zdroj: [18] a [19], vlastní úprava

[11] Případně – které zboží bylo od poplatku osvobozeno.

Pro podrobnější rozlišení se zboží člení dále na kapitoly a podkapitoly. Tohle detailnější číselné zařazení si ukážeme na zboží, jemuž se budeme dále podrobněji věnovat. Tj. Hedvábí – 261, bavlna – 263.

3.1 Hedvábí

Hedvábí, původně pocházející z Číny, patří mezi nejstarší textilní materiály. Některé prameny mu přičítají až 5 tisíciletou tradici. Již tehdy zaujímalo roli velmi luxusního zboží,[12] jejž nosili pouze císař, jeho širší rodina a nejvyšší hodnostáři.

Tato neobyčejná textilie byla čínskými vladaři často darována svrchovaným panovníkům nebo podřízeným. I díky tomu se postupem času nevyhnutelně rozšiřovala na západ. V těchto dobách byl výrobní postup střežen natolik, že jakýkoliv pokus o vývoz bource morušového se trestal smrtí. Ve 2. století našeho letopočtu pozbyla Čína výhradního postavení ve výrobě hedvábí; dostalo se s emigranty do Koreje. O století později také do Japonska a Persie, odkud se rozšířilo dále do severní Afriky, Španělska a na Sicílii.

V 6. století se začalo produkovat i v Byzantské říši, a to zásluhou dvou mnichů, kteří (jak praví velmi známý příběh) donesli bource morušového v dutinách svých bambusových tyčí byzantskému císaři.

Od druhé poloviny 12. století se hedvábí rozšířilo i do italských městských států. V 16. století se „hlavním městem“ hedvábí stává dokonce Lyon. Po konci 2. světové války se hlavním producentem stává Japonsko, jehož dominanci v 70. letech 20. století opět přebírá Čína. [20]

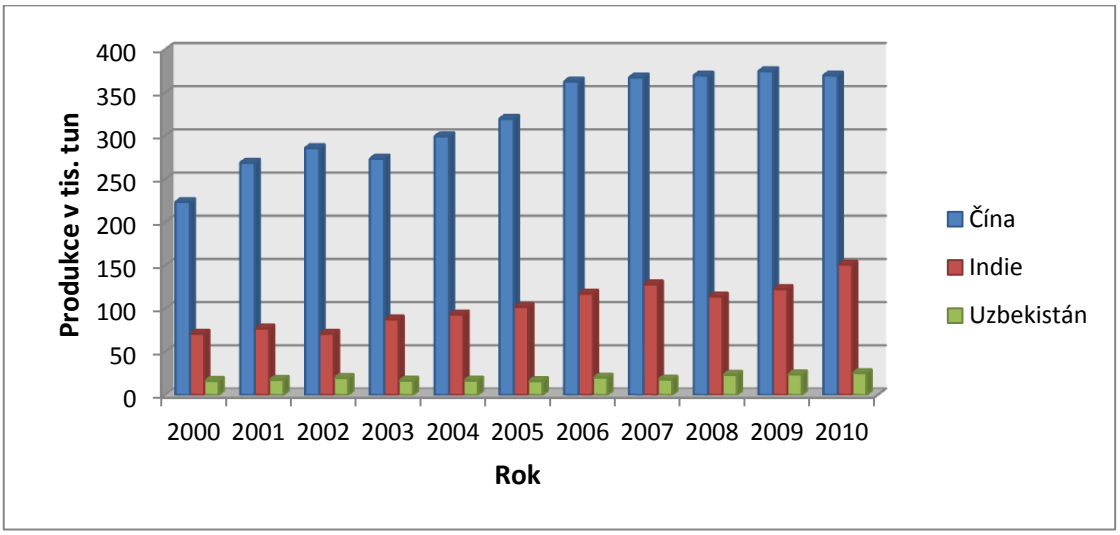
Největšími producenty hedvábí bource morušového jsou Čína, Indie, a Uzbekistán, přičemž produkce Číny na první příčce dosahuje přibližně 3krát většího objemu než produkce druhé – Indie. Současně produkce třetího Uzbekistánu je 4–5krát menší než produkce Indie, jak můžeme vidět v následujícím grafu. O další příčky se střídavě dělí Brazílie, Írán a Thajsko, se zanedbatelným množstvím v porovnání s Čínou.[13]

Z grafu 1 můžeme zřetelně vidět, že v době světové finanční krize v letech 2007–2009, objem produkce hedvábí nezaznamenal pokles, jen zpomalení růstu.

[12] Viz výše v kapitole 2.3.
[13] I to je důvod, proč nejsou uvedeny v grafu.

A výše zmíněné poměry se ve sledovaném období mění pouze velmi nenápadně ve prospěch Indie. Produkce Číny více než cokoli jiného v letech 2009 a 2010 de facto stagnuje.

Graf 1: Produkce kokonů hedvábníků k navíjení[14]

Zdroj: [21], vlastní úprava

Jedním ze základních faktorů, jimiž Čína už v dávné minulosti získala dodnes nedostižitelný náskok v produkci hedvábí, jí zcela jistě poskytuje výrobní tradice,[15] podobně jako v jistém smyslu příhodná geografická poloha.[16] Jako jedním z neopomenutelných faktorů musíme zmínit i velmi levnou pracovní sílu, která navzdory nevídanému rozmachu čínské ekonomiky za poslední cca 20 let,[17] zůstala v rurálních oblastech Číny hojnější, což zcela jistě příznivě ovlivnilo právě textilní průmysl.[18] Do budoucna se s ní nedá počítat, vzhledem k tomu, že ekonomický růst založený na levné pracovní síle spolu s prudkým poklesem mladé závislé populace (nižší sociální zátěž veřejného rozpočtu) by se měl od roku 2010 chýlit ke konci. [22]

Indie je na tom z hlediska geomorfologického i množství levné pracovní síly velice podobně jako Čína, avšak z pohledu ekonomického růstu má Indie vrchol oproti Číně ještě daleko před sebou.

[14] Statistiky pro rok 2011 nejsou k dispozici.
[15] Viz výše v kapitole 3.1.
[16] Navzdory největšímu výškovému rozmezí na světě, nenachází se na jejím území oblasti s nejvíce srážkami ani extrémně suché; stejně jako nezaujímá oblasti nejchladnější ani nejteplejší. [22]
[17] Díky níž se tato výhoda v pobřežích oblastech, a obzvláště ve velkoměstech značně snížila.
[18] Hlavní oblasti produkce, ať už jakéhokoli přírodního textilního vlákna, zajisté nebudeme hledat ve velkoměstech.

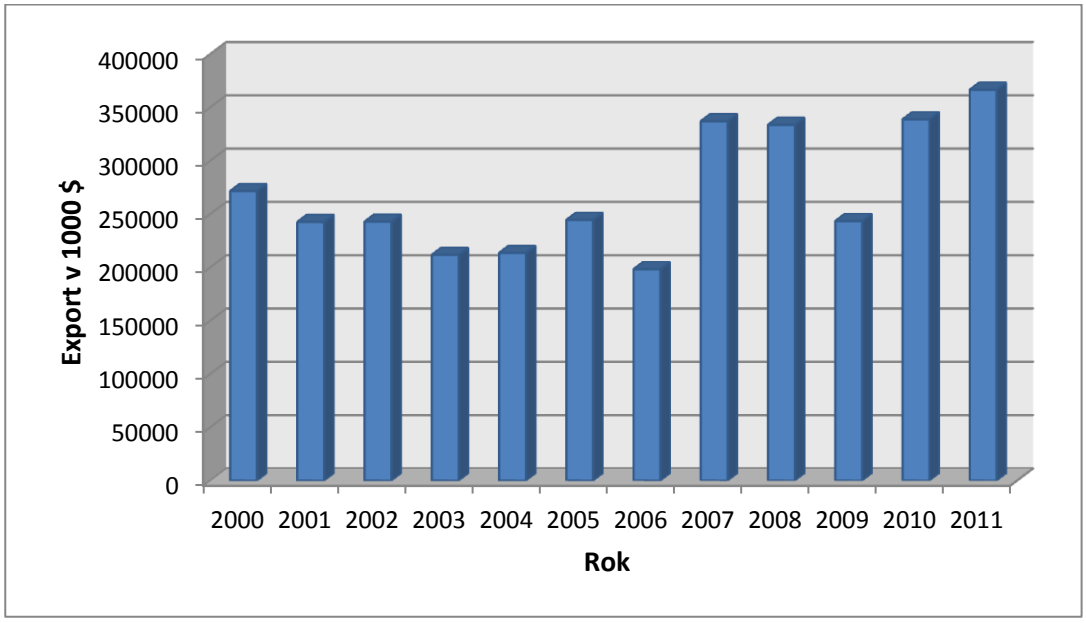
Uzbekistán je oproti předchozím dvěma zemím jak z pohledu rozlohy tak počtu obyvatel značně menší. V jednom má však podobné privilegium vůči zbytku světa jako Čína. Tj. města Samarkand a hlavní město Taškent, jimiž procházela jedna z proslavených hedvábný stezek.

U exportérů se situace poněkud různí. Vyjma Číny jako nezpochybnitelného tradičního exportéra (a Uzbekistánu, jehož export v prvních letech 21. století razantně pokles – ze 7 milionů dolarů v roce 2000 na pouhých 1,8 milionu dolarů v roce 2001, následně v několika letech se pohyboval jen kolem 0,5 milionu dolarů, až se dostal v roce 2011 na poloviční hodnotu exportu roku 2000 tj. 3,5 milionů dolarů), se mezi největšími exportéry surového hedvábí objevují i země, které se vyloženě na produkci tolik nezaměřují, například Německo, Itálie či Rumunsko, které se postupem času vyšvihlo mezi 4 největší, na počátku světové krize v roce 2007 se však propadlo na přibližně třetinu exportu roku 2006. Od roku 2010 vykazuje opět pozitivní vývoj.

3.1.1 Export Číny

Jak je patrné z grafu 2, čínský export hedvábí neměl jednoznačný trend mezi lety 2000–2011. Již v roce 2000 převyšoval vývoz druhého Německa téměř 15krát.[19]

Graf 2: Čína – export surového hedvábí

Zdroj:[23], vlastní úprava

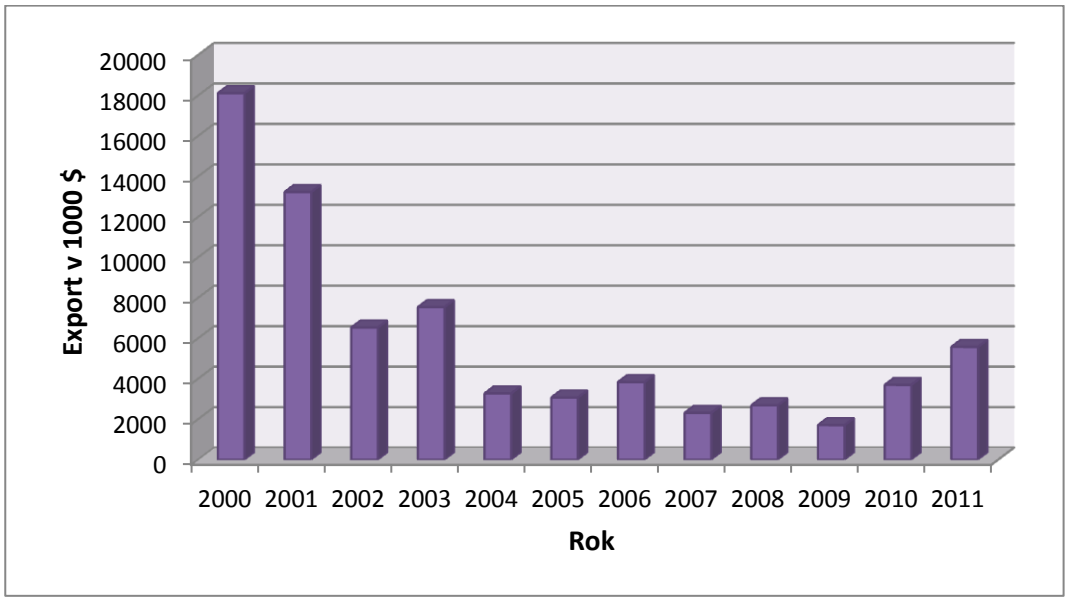
[19] Graf exportu Německa pro porovnání – níže.

V dalších letech se navzdory občasným poklesům exportu Čínské lidové republiky rozdíl zvětšoval, a to i vzhledem ke zmenšujícímu se vývozu Německa. S exporty v intervalu od 198389 tis. dolarů (2006) až do 366724 tis. dolarů (2011) čínský vývoz hedvábí dosahoval už v roce 2000 cca 85 % světového exportu této suroviny, v roce 2011 se číslo vyšplhalo až k 90 %.

3.1.2 Export Německa

Německý relativně veliký vývoz lze částečně vysvětlit i poměrně značným importem. Skutečným záměrem zemí jako Německo v takovém případě potom může být i reexport po dalším zpracování v tkalcovnách pro zvýšení přidané hodnoty. To například skrze významné německé centrum obchodu – přístavní město Hamburk. Vývoz v hodnotě 18118 tis. dolarů (2000), přičemž import činil ve stejném roce 23271 tisíc dolarů, na toto jasně poukazuje. V dalších letech postupně exporty (také importy) znatelně klesaly až na přibližně jednu šestinu vývozu (rovněž dovozy) v roce 2004. Od té doby se statistiky již tolik neliší. V posledních dvou analyzovaných letech (od pravděpodobného konce krize) se opět objevuje rostoucí tendence.

Graf 3: Německo – export surového hedvábí

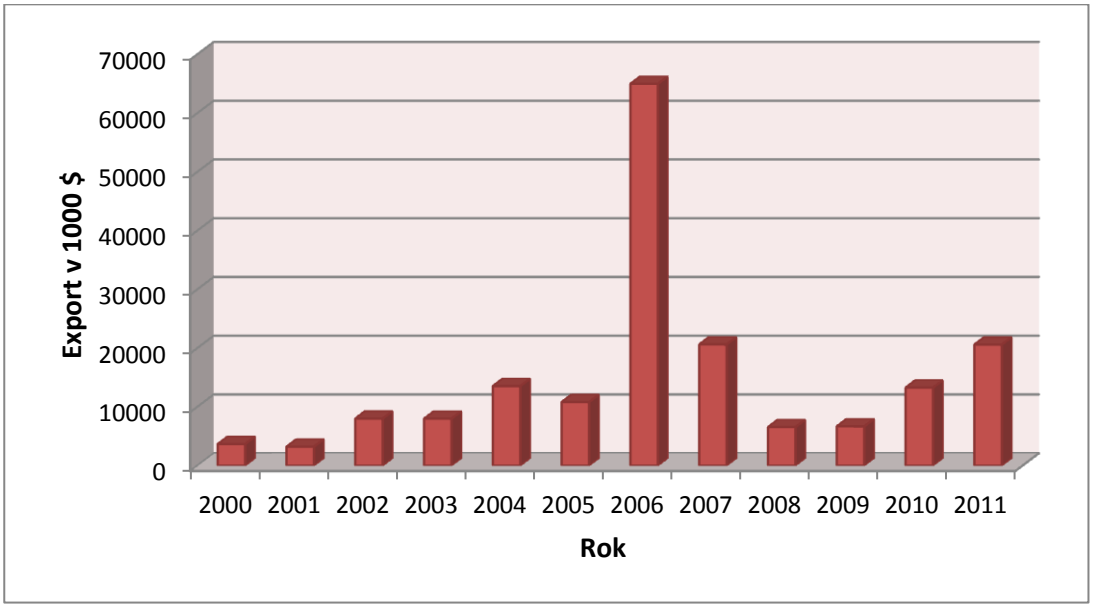

Zdroj:[23], vlastní úprava

3.1.3 Export Itálie

Situace v Itálii stojí pravděpodobně na podobném základu jako v Německu – reexport. Avšak obchod není jediným faktorem motivace pro Itálii. Historický vztah Itálie k hedvábí, které bylo kdysi zlatem vyvažovanou surovinou, se nedá přehlédnout. Nemluvě o roli, již hraje jedno ze současných světových módních center Itálie – Milán. V grafu 4 můžeme vidět poměrně vyvážené hodnoty až na rok 2006, kdy hodnota vývozu prudce stoupla na cca 6 násobek obvyklých. Vysvětlením může být nárazový propad poptávky na domácím trhu, pokud uvážíme, že rozdíl mezi importy a exporty se od roku 2002 pohyboval kolem 40000 tisíc dolarů, a v roce 2006 klesl na pouhé cca 3000 tisíc dolarů. Následně v roce 2007 rozdíl mezi dovozy a vývozy činí přibližně 27000. Může se ovšem jednat i o statistickou chybu.

Graf 4: Itálie – export surového hedvábí

Zdroj:[23], vlastní úprava

3.1.4 Hlavní importéři surového hedvábí

Největším importérem surového hedvábí je jednoznačně Indie. Velikost jejích importů značně převyšuje veškeré ostatní velmi významné dovozce. Ačkoliv v roce 2000 rozdíl mezi Indií a Itálií nebyl nijak výrazný, každým dalším rokem se tyto země (i když ne s jednoznačnou tendencí) sobě čím dál více vzdalovaly.

Z počátku poměrně velké objemy importované Německem, avšak postupně (od roku 2003) jeho významnější pozici přebírá Vietnam, zatímco Německo se uchyluje do pozadí.[20]

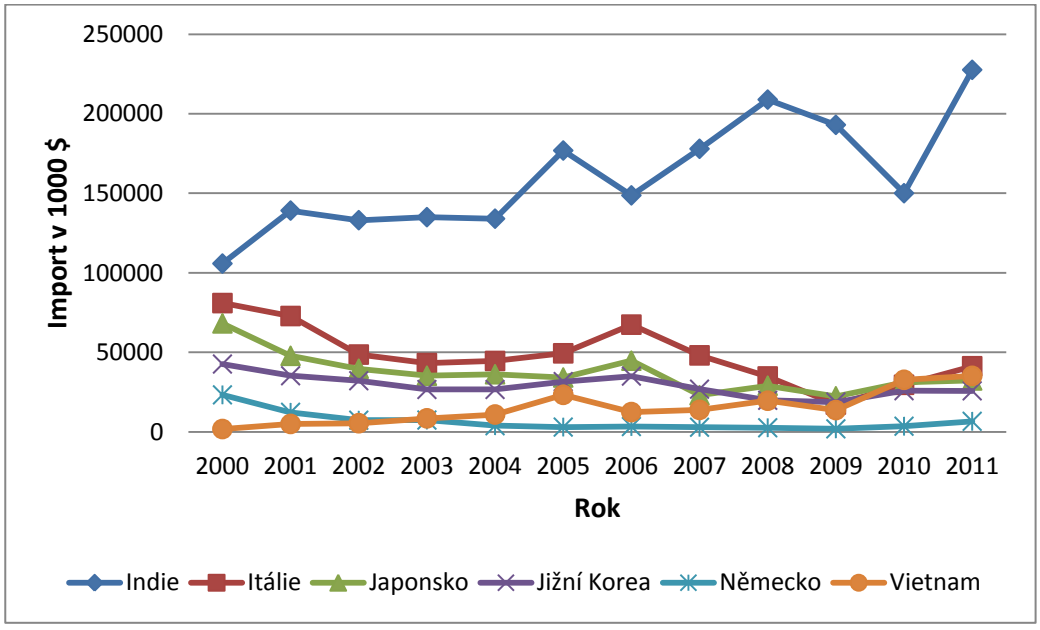
Tabulka 4: Hlavní importéři surového hedvábí

Import (v 1000 $)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Indie	105808	139117	133087	134983	134028	176860
Itálie	80972	72831	48592	43241	44573	49381
Japonsko	68211	47836	39705	35317	36241	34195
Jižní Korea	42649	35305	32158	26642	26642	31627
Německo	23271	12289	7343	7434	3900	3026
Vietnam	1800	5000	5449	8516	10918	23297

Import (v 1000 $)	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Indie	148680	177954	208877	192996	150043	227587
Itálie	67419	48096	34840	17182	29599	41247
Japonsko	44764	23085	29048	22396	31218	32326
Jižní Korea	35059	26842	19861	18755	25892	25809
Německo	3348	2909	2606	1921	3553	6636
Vietnam	12439	13835	19598	13712	32728	35213

Zdroj: [22], vlastní úprava

Graf 5: Hlavní importéři surového hedvábí

Zdroj:[23], vlastní úprava

[20] Klesající tendence dovozu hedvábí Německem nutně souvisí s jeho vývozem.

3.2 Bavlna

I přes nejasnou oblast původního výskytu bavlny, se nejčastěji hovoří o Africe, Číně, ba dokonce Egyptu – kde některé prameny poukazují na její výskyt již před více jak 11 tisíci lety. Archeologové nalezli pozůstatky bavlněných tkanin jak v Peru, tak v údolí řeky Indu staré přes 4000 let. Nepochybně je řadíme mezi nejstarší textilní materiály. Látky z bavlny se do Evropy dostaly poprvé z Persie a Indie, přičemž pěstování bavlníku na jihu Španělska se datuje na 10. století n. l.

Cestovatelé, kteří objevili Nový svět,[21] objevili spolu s kontinentem i celkem rozvinutý rukodělný bavlnářský průmysl. Přestože cena surové bavlny byla v porovnání s hedvábím či dalšími textilními komoditami podstatně nižší, její zpracování bylo velmi náročné na práci, v důsledku čehož v Evropě zůstávala velice drahou. K rozvoji tohoto odvětví bylo tedy žádoucí snížit náklady. Což se například na konci 18. a 19. století ve Spojených státech amerických vyřešilo využitím práce otroků.

Největší oblasti pěstování bavlny se nachází cca mezi 40° severní šířky a 28° jižní zeměpisné šířky, rovněž nazývané jako bavlníkový pás. [24]

Bavlník je rostlina vyžadující spoustu slunečního svitu, přibližně 200 dní kdy nemrzne a více než 500 mm srážek ročně. Bavlníků existuje na 290 druhů, při sledování kvality hraje roli hlavně délka vlákna. Pro ilustraci, Gossypium barbadense je druh s vláknem o délce (29–34 mm) pěstovaný zejména v Egyptě, Indii, Súdánu a v USA. Vyrábí se z něho nejjemnější příze, v důsledku tedy velmi kvalitní textilie, avšak na produkci světa se podílí jen 3–4 %. Druh Gossypium hirsutum je bavlníkem se středně dlouhým vláknem (25–28 mm) pěstovaným v Brazílii, Pákistánu, USA a dalších zemích po celém světě. Gossypium herbaceum má krátké vlákno (méně než 25 mm) a můžeme ho najít v Číně, Indii a Pákistánu. [25]

3.2.1 Produkce

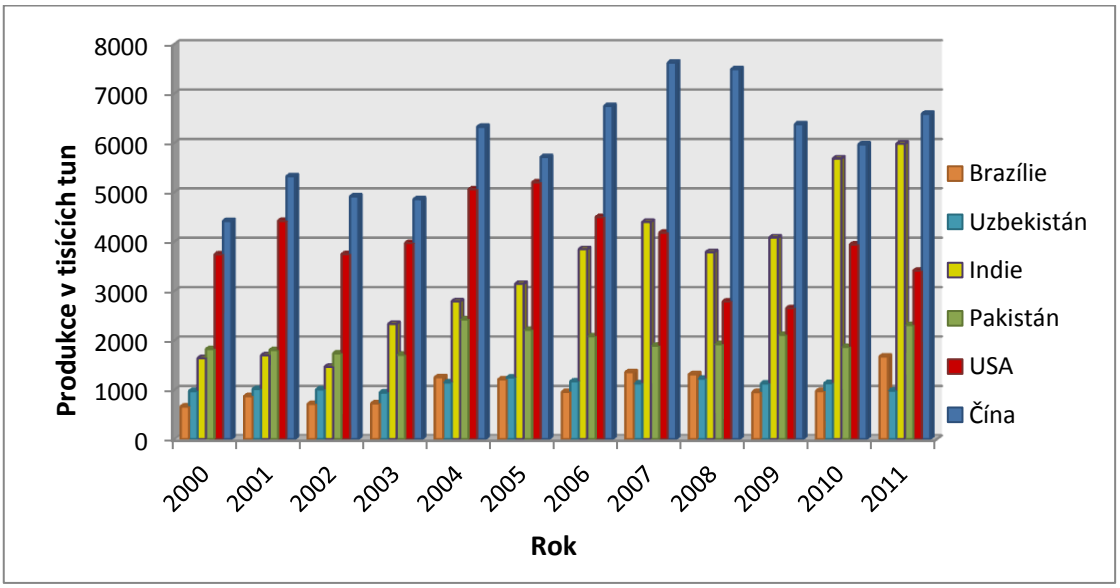
Na rozdíl od stagnace, kterou si produkce bavlny prošla v 90. letech (mj. díky nadbytečným sklizním nebo výrazné konkurenci umělých vláken), meziroční růst se

[21] Amerika.

opět urychlil a oproti roku 2000, kdy světová produkce dosáhla téměř 20 milionů tun, v roce 2010 tomu bylo již přes 25 milionů tun. [24]

K největším producentům bavlny v letech 2000–2011 náleží Brazílie, Čína, Indie, Pákistán, Spojené státy americké a Uzbekistán. Na začátku sledovaného období lze v grafu 6 vidět značnou převahu USA spolu s Čínou, avšak v roce 2007 překonává velmi rychle se rozvíjející Indie Spojené státy americké. O rok později, v době světové finanční krize se objem produkce všech států propadl, nicméně ne všech stejným dílem. Členské země BRIC[22] (mimo Rusko) se z krize oproti rozvinutým Spojeným státům americkým zotavily daleko lépe – svědčí o tom statistika roku 2011, kdy všechny výše zmíněné země již pokračují v růstu (v případě Indie dokonce i déle než rok), avšak USA zažívá další pokles.

Graf 6: Největší producenti bavlny

Zdroj: [21], vlastní úprava

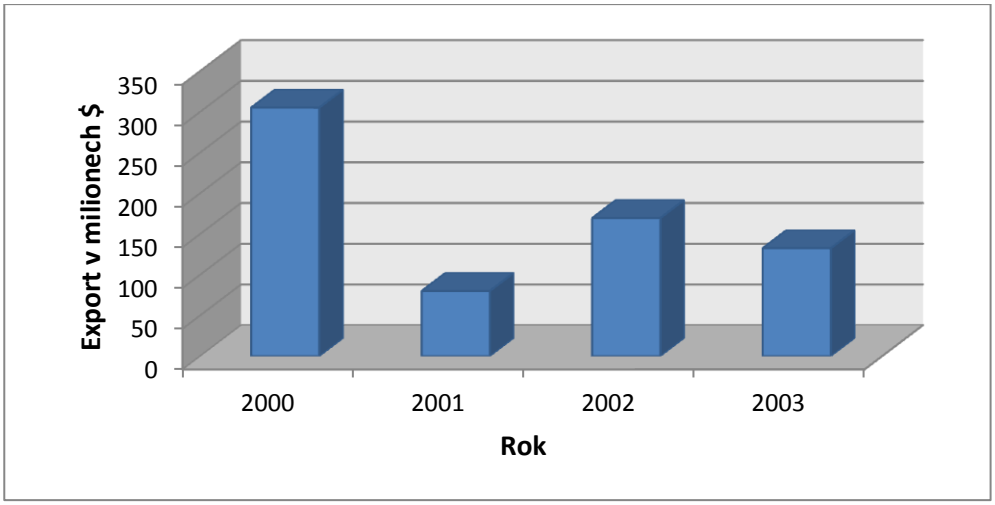
3.2.2 Export Číny

Čínský export bavlny, byl v letech 2000–2011 v porovnání s ostatními velkými vývozci velice skromný. Dokonce natolik, že se od roku 2004 nedostal ani mezi 20 největších exportérů.[23] Avšak, jak už jsme se přesvědčili výše, produkce Číny i po roce 2003 vykazovala naprosto největší objemy. Naskytuje se tedy otázka, kam

[22] BRIC – hospodářské uskupení Brazílie, Ruska, Indie a Číny (po přístupu Jihoafrické republiky od roku 2010 – BRICS)
[23] Z toho důvodu jsou uvedeny statistiky v grafu 7 pouze do roku 2003.

takové objemy bavlny mohly zmizet? Jednou z možností je spotřeba domácím trhem. Druhou je její další zpracování na výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Jak se dále v této práci přesvědčíme, odpovědí je – obě možnosti. První se převážná část spotřebuje domácím trhem, a ten ji potom zpracováním přemění na výrobky s vyšší přidanou hodnotou (textilní a oděvní průmysl).

Graf 7: Čína – export bavlny

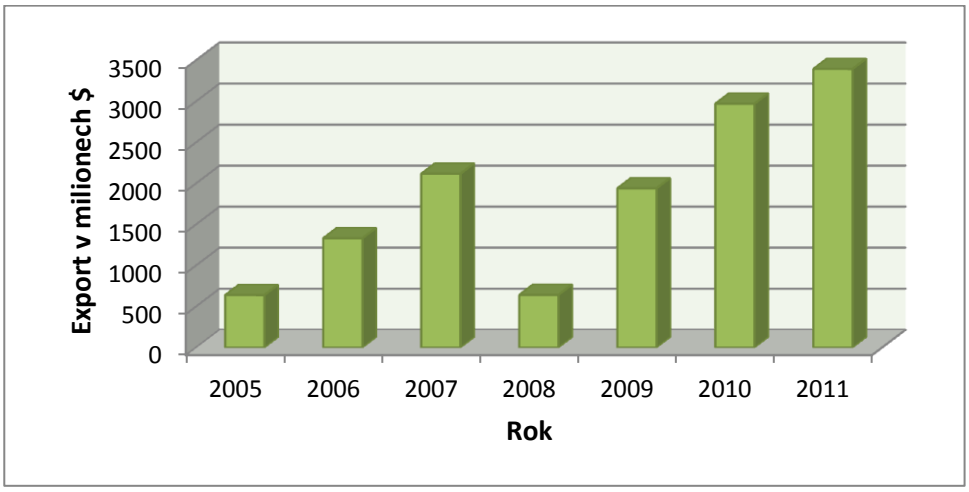
Zdroj: [23], vlastní úprava

3.2.3 Export Indie

Jako kompenzaci za ztrátu Číny v „TOP 20“ zemí s největším vývozem, se mezi 20 největších exportérů dostává od roku 2005 Indie. Hodnota vývozu Indie narůstala od roku 2005 velice razantně, viz graf 8. I když při srovnání objemu exportované bavlny s objemem vyprodukované, vyváží pouze cca 1/6, přičemž v roce 2011 poměr exportované k vyprodukované bavlně činí přibližně 1/3, což je považováno jako u Číny za velmi málo. A to i proto, že značnou část spotřebuje domácí poptávka.

Po roce 2000 pozice velkých producentů získala na síle (mj. Brazílie či Pákistán) jež dotovali vlastní bavlnu a současně cly omezovali dovoz. Důvodem pro tento krok bylo podstatné snížení cen bavlny ve světě právě po roce 2000. [24]

Graf 8: Indie - export bavlny

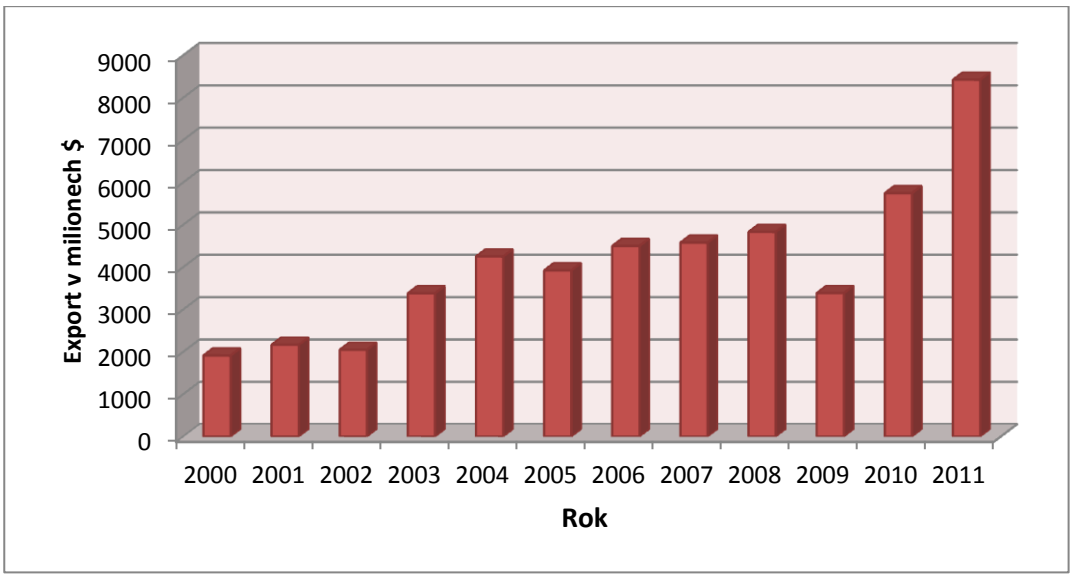

Zdroj: [23], vlastní úprava

3.2.4 Export USA

Ve Spojených státech v roce 2000 činil export téměř 2000 milionů dolarů, což odpovídá přibližně 40 % produkce. V roce 2009 (nejvíce postižený krizí) to bylo skoro 90 % a o 2 roky později cca 80 %. V porovnání roku 2010 s rokem 2000 se vývoz bavlny více jak 4 násobil a představoval zhruba čtvrtinu světového exportu bavlny.

Graf 9: USA – export bavlny

Zdroj: [23], vlastní úprava

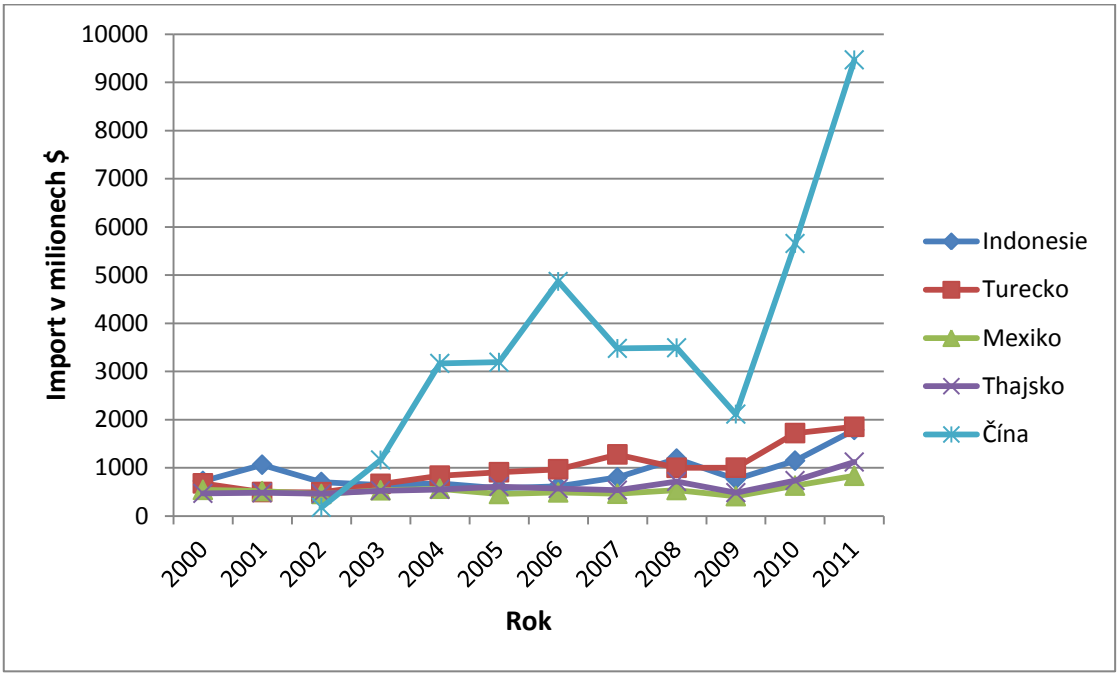
3.2.5 Nejvýznamnější importéři

Mimo Čínu všechny země zobrazené v grafu 10 mají poměrně vyrovnané dovozy, pohybující se v prvních šesti letech do 1000 milionů dolarů a v druhých (od roku 2006) šesti do 2000 mil. dolarů.

Čína, jak je na první pohled z grafu 10 patrné, se od roku 2003 stala největším importérem bavlny, což koresponduje i s rokem kdy se vytratila z předních míst žebříčku vývozců. Tedy, kromě produkce v průměru mezi 5–6 miliony tun, importuje Čína už v roce 2004 další bavlnu v hodnotě 3000 milionů dolarů.

Vzhledem k tomu, že import souvisí úzce se spotřebními požadavky daného státu, dovážejí bavlnu hlavně země s rozsáhlým textilním a oděvním průmyslem. [24]

Graf 10: Hlavní importéři bavlny

Zdroj: [23], vlastní úprava

4 Světový obchod výrobky textilního průmyslu

Za předpokladu, že chceme rozvinout ekonomický potenciál naší země co nejvíce, nemůžeme zůstat jen u prosté produkce surovin. Musíme hledat i další způsoby jak docílit co největšího zisku naší ekonomiky. Jedním z takových způsobů je právě jejich zpracování na výrobky s vyšší přidanou hodnotou, na kterých můžeme více vydělat. Tento zisk pak můžeme dále investovat do oblastí, do nichž uznáme za vhodné a zlepšit tak nejen naši životní úroveň.

V textilním průmyslu tím rozumíme zhotovování tkanin, látek, přízí a jiných hotových výrobků jako jsou uvedeny ve skupině 65 podle SITC.

Název této skupiny v plném znění je definován následovně – „Textilní příze, tkaniny, tržní výrobky z nich, j.n., a příbuzné výrobky.“ [26]

4.1 Světový export výrobků textilního průmyslu

V tabulce 5 je vybráno 5 vývozců výrobků skupiny 65 na základě největších objemů vyprodukované bavlny a hedvábí, a celkový světový export této skupiny.

Tabulka 5: Vývozy v milionech $

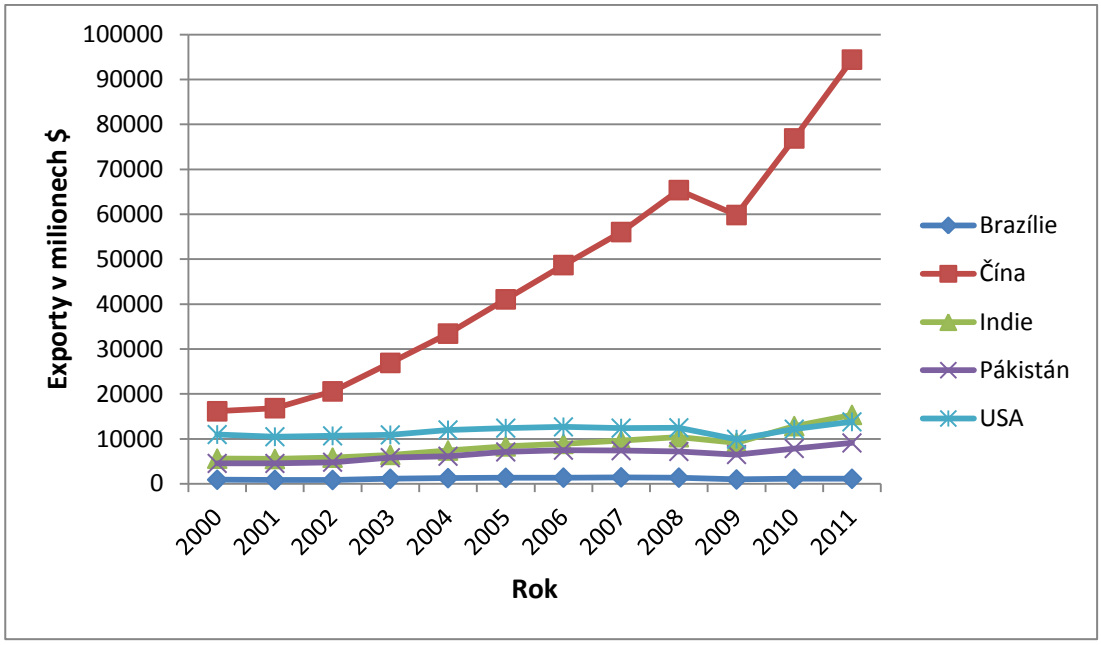
rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
svět	166 204,433	158 497,7	164 901,225	184 387,62	206 487,28	214 796,36
Brazílie	897,169	855,006	844,071	1 110,578	1 249,958	1 331,648
Čína	16 134,643	16 825,234	20 561,998	26 900,189	33 427,928	41 050,174
Indie	5 593,169	5 522,623	5 813,243	6 434,775	7 405,569	8 331,499
Pákistán	4 532,08	4 525,261	4 790	5 811,115	6 124,587	7 087,465
USA	10 952,498	10 472,568	10 664,246	10 886,053	11 989,186	12 379,459

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
svět	229 704,11	248 809,898	259 098,075	218 766,465	260 126,01	304 435,36
Brazílie	1 366,568	1 437,549	1 363,011	955,34	1 095,864	1 110,266
Čína	48 683,029	56 032,16	65 366,584	59 823,503	76 871,498	94 410,734
Indie	8 879,954	9 616,59	10 372,33	9 110,505	12 833,359	15 340,34
Pákistán	7 468,584	7 371,351	7 186,247	6 509,646	7 847,679	9 082,116
USA	12 665,187	12 385,554	12 470,257	9 914,606	12 156,613	13 780,505

Zdroj: [27], vlastní úprava

Jak lze na první pohled zjistit, objemy vývozu jednotlivých států jsou ve srovnání se světovou statistikou velmi malé.[24] Při porovnání údajů ze začátku a konce analyzovaného období tj. rok 2000 a 2011, zjistíme následující – světový export se zhruba zdvojnásobil, vývoz Brazílie narostl o cca 24 %, export Indie se ztrojnásobil, vývoz Pákistánu se zdvojnásobil, export USA se zvětšil o přibližně 25 %, nicméně Čína svůj už v roce 2000 největší vývoz zešestinásobila. Ostatně to nejlépe ukazuje graf 11.[25]

Graf 11: Exporty v milionech $

Zdroj: [27], vlastní úprava

4.2 Světový import výrobků textilního průmyslu

Taktéž v níže uvedené tabulce 6, můžeme jako u vývozů sledovat změny v dovozech vybraných států.[26] Zde již Čína není na prvním místě. Hodnota importu ve světě za 12 sledovaných let vzrostla o 70 %. Dovoz v jednotlivých státech se vyvinul následovně – v Brazílii se více jak zčtyřnásobil, v Číně vzrostl přibližně o 50 %, v Indii o 345 %, v Pákistánu se téměř zdesetinásobil a ve Spojených státech amerických stoupl o cca 60 %.

[24] Z toho důvodu nejsou uvedeny v grafu 11.
[25] Přestože Indie svůj export navýšila také dokonce 3krát, vzhledem k nižší počáteční hodnotě a určitému zastínění dominancí Číny, to není z grafu 11 tak patrné.
[26] Kritérium pro výběr těchto států je stanoveno v kapitole 4.1.

Tabulka 6: Dovozy v milionech $

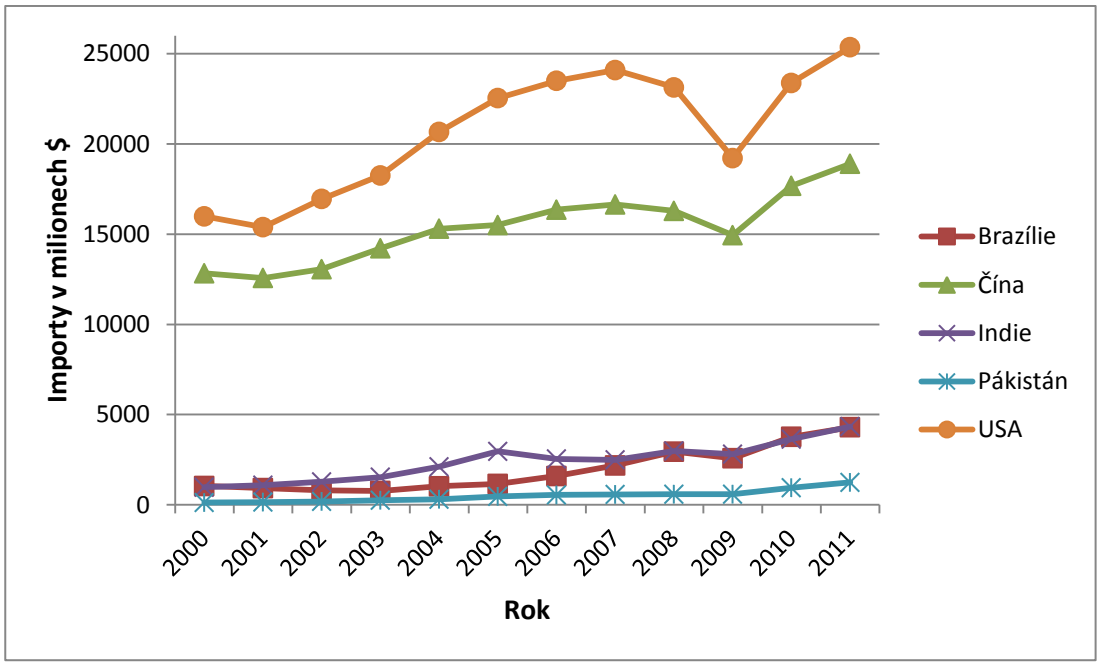
rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
svět	160 386,29	154 361,32	159 731,04	175 896,95	196 440,69	204 358,6
Brazílie	1 044,606	926,508	808,401	769,866	1 027,277	1 158,734
Čína	12 832,27	12 573,177	13 059,787	14 217,407	15 304,251	15 502,668
Indie	976,451	1 090,849	1 274,88	1 538,022	2 110,601	2 964,184
Pákistán	129,585	154,298	190,957	256,512	310,374	470,66
USA	15 985,037	15 388,122	16 953,423	18 251,055	20 662,437	22 538,178

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
svět	215 376,7	233 677,41	241 291,54	199 155,28	235 131,36	275 070,32
Brazílie	1 598,704	2 183,208	2 946,908	2 584,456	3 772,698	4 303,297
Čína	16 357,93	16 644,712	16 288,626	14 944,663	17 678,645	18 900,54
Indie	2 547,591	2 497,12	2 985,457	2 811,842	3 641,327	4 339,019
Pákistán	550,853	578,993	588,626	590,78	950,22	1 244,971
USA	23 497,995	24 088,521	23 128,034	19 211,318	23 375,438	25 359,56

Zdroj: [27], vlastní úprava

Z grafu 12 můžeme vidět tabulku v grafickém provedení. Co nás může na první pohled zaujmout, je například propad, který v roce 2009 zaznamenaly Spojené státy americké mnohem markantněji než Čína a další rozvíjející se země.

Graf 12: Importy v milionech $

Zdroj: [27], vlastní úprava

Závěr

Čína jasně dominuje textilnímu průmyslu jak v hedvábí, tak v bavlně a zároveň se jí podařilo v analyzovaném období nejefektivněji zúročit její výhradní postavení v tomto odvětví převedením značné části vypěstované produkce na výrobky s větší přidanou hodnotou (výrobky skupiny 65 dle SITC). Její zřetelná dominance v exportech výrobků této skupiny má zajisté původ v nesrovnatelně větší produkci tj. mnohem větší základna vyprodukovaných surovin pro další zpracování v textilním a oděvním průmyslu. Nemluvě o neobyčejně vysokém importu bavlny, který tuto základnu ještě dál rozšiřuje. V tomto byl pro Čínu zlomovým rokem, rok 2003, kdy zanechala podstatnějších aktivit ve vývozu bavlny, naopak začala ji ve velkém množství i importovat. Skvělý výsledek jsme mohli vidět v grafu 11.

Velmi dobře si vedla i druhá Indie, jejíž exporty výrobků skupiny 65 (dle SITC) se ztrojnásobily. Vzhledem k velmi podobné charakteristice v počtu obyvatel, levné pracovní síle, úrodných nížin jako má Čína, a ke skutečnosti, že Indie ještě zdaleka není v takové fázi rozvoje jako Čína, můžeme do budoucna očekávat „skvělé výsledky," možná ještě i lepší hodnoty od Indie.

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1: Místo Crassovy porážky 17
Obrázek 2: Mapa staré hedvábné stezky 18
Obrázek 3: Čínské obchodní cesty v 8. století 22

Seznam grafů

Graf 1: Produkce kokonů hedvábníků k navíjení 26
Graf 2: Čína – export surového hedvábí 27
Graf 3: Německo – export surového hedvábí 28
Graf 4: Itálie – export surového hedvábí 29
Graf 5: Hlavní importéři surového hedvábí 30
Graf 6: Největší producenti bavlny 32
Graf 7: Čína – export bavlny 33
Graf 8: Indie - export bavlny 34
Graf 9: USA – export bavlny 34
Graf 10: Hlavní importéři bavlny 35
Graf 11: Exporty v milionech $ 37
Graf 12: Importy v milionech $ 38

Seznam tabulek

Tabulka 1: Absolutní výhoda 12
Tabulka 2: Komparativní výhoda 12
Tabulka 3: Jednotný mezinárodní třídník zboží 24
Tabulka 4: Hlavní importéři surového hedvábí 30
Tabulka 5: Vývozy v milionech $ 36
Tabulka 6: Dovozy v milionech $ 38

Seznam literatury a pramenů

Knižní zdroje

[1] ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 364 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.

[2] DOLLINGER, Philippe. *The German Hansa*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1970, xxii, 474 p. ISBN 08-047-0742-1.

[3] NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 159 s. ISBN 978-80-247-3276-3.

[4] KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

[5] LIŠČÁK, Vladimír. *Čína, dobrodružství hedvábné cesty: po stopách styků Východ-Západ*. 1. vyd. Praha: Set out, 2000, 366 p., [8] p. of plates. Edice Historica (Set Out (Firm)). ISBN 80-862-7711-9.

Internetové zdroje

[6] Ekonomické nepravidelníky: I. Adam Smith. [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://www.mises.cz/literatura/ekonomicke-nepravidelniky-25-kapitola-i-adam-smith-81.aspx

[7] Keynesiánská ekonomie. *Masarykova Univerzita* [online]. 2006 [cit. 2014-05-03]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/podzim2006/CN_KEEKTE/Pruvodce_ET_6.pdf

[8] Peníze a monetární politika. *Miras lebl* [online]. 2014 [cit. 2014-05-03]. Dostupné z: http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n06-monetarni-politika-penize.php

[9] Silk Route: Parthians Empire. [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.silk-road.com/maps/images/carrmap.jpg

[10] The Old Silk Routes. [online]. [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: http://www.silkroadfoundation.org/maps/images/map01.gif

[11] The Great Silk Route [online]. [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: http://www.roebuckclasses.com/105/regions/nafricaswasia/nafricaswasiahuman/silkroadhist.htm

[12] Encyklopedia Britannica [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/111803/China/70958/Relief?anchor=ref589505

[13] The Ancient Silk Road [online]. [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: http://www.absolutechinatours.com/specialtopic/silkroad/steppe-silk-road.html

[14] CHINA TOURS: Hedvábí a bourec morušový. [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.chinatours.cz/rejstrik-mist/cina/hedvabi-a-bourec-morusovy/

[15] Dobrodružství Hedvábné cesty - Čína. [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.ostrmuz.cz/website/mainmenu/stranka-akcien/2013/cina/

[16] Silk Route: China Trade 1. [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.silk-road.com/maps/images/srmap1.jpg

[17] POLÁK, Pavel. *Intrastat: příručka pro zpracování statistických hlášení Intrastat* [online]. Vyd. 1. Praha: BOVA POLYGON, 2005 [cit. 2014-04-28]. ISBN 978-807-2731-268. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=srQoIXgrtn4C&pg=PA12&lpg=PA12&dq=nomenklatura+zbo%C5%BE%C3%AD+mezin%C3%A1rodn%C3%ADho+obchodu&source=bl&ots=xoUb1dXonL&sig=A44xhJWXfsi3qt0utJ3wGrXcQNg&hl=cs&sa=X&ei=vlFeU77JDYneygPg84C4BQ&redir_esc=y#v=onepage&q=nomenklatura%20zbo%C5%BE%C3%AD%20mezin%C3%A1rodn%C3%ADho%20obchodu&f=false

[18] Detailed structure and explanatory notes. *United Nations Statistics Division* [online]. 2014 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z:http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=14&Lg=1

[19] Jednotný mezinárodní třídník zboží (SITC). *Statistický metainformační systém* [online]. 2014 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z:http://apl.czso.cz/iSMS/cisdet.jsp?search=Hledej&search=Hledej&search=Hledej&search=Hledej&search=Hledej&search=Hledej&search=Hledej&search=Hledej&search=Hledej&kodcis=5575&strana=1

[20] Historie hedvábí. *Sekora consulting s.r.o.* [online]. 2013 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: http://blog.sekora.cz/?p=2231

[21] FAOSTAT. *Food and Agriculture Organization of the United Nations* [online]. 2013 [cit. 2014-05-04]. Dostupné z:http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx

[22] HORÁLEK, Adam. *Geografie Číny: učební materiál pro studenty sinologie* [online]. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 179 s. [cit. 2014-05-05]. ISBN 978-80-244-3839-9. Dostupné z: http://cinstina.upol.cz/pluginfile.php/2/course/section/2/Geografie.pdf

[23] FAOSTAT. *Food and Agriculture Organization of the United Nations* [online]. 2013 [cit. 2014-05-04]. Dostupné z:http://faostat.fao.org/site/342/default.aspx

[24] NOVOTNÝ, Gustav. *Globální obchod s bavlnou a jeho sociální a environmentální důsledky ve středoasijských republikách.* [online]. Brno, 2013 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/216332/prif_m/DP_G.Novotny_text_prace.pdf. DP. Masarykova univerzita.

[25] Bavlník. *Bavlna.info* [online]. 2014 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: http://www.bavlna.info/bavlnik/bavlnik.html

[26] Jednotný mezinárodní třídník zboží (SITC). *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/iSMS/cisdet.jsp?search=Hledej&search=Hledej&fchodnota=65&kodcis=5575&razeni=qa&strana=2

[27] *UNCTAD* [online]. 2013 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx